

Michal Tallo

**Všetko je
v poriadku,
všade je láska**

Vznik publikácie formou
autorskej rezidencie
v kultúrnom centre Tou
(Stavanger, Nórsko) podporil
projekt Epic Residencies
vdaka grantu EHP z Islandu,
Lichtenštajnska a Nórska.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Napísanie knihy formou
štipendia z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu
umenia.

Vydanie knihy z verejných
zdrojov podporil Fond
na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Text © Michal Tallo, 2024
Design & layout © Ester
Mládenková, 2024
Illustrations © Lívia Suchá, 2024
Slovak edition © Laputa/
Literárna bašta, 2024

ISBN 978-80-8283-061-6

Michal Tallo

**Všetko je
v poriadku,
všade je
láská**

*We need to rest sometimes
But don't take long
There's something in the system
That still circulates
We'll dig a hole in the backyard
And drain the blood*

The Knife Raging Lung

Everything not saved will be lost.

Nintendo „Quit screen“

**Náhly
okamih
tmy**

Bola som čerstvo dospelá, keď sa moje rodičky rozhodli, že ich vzťah už nemá žiadnu budúcnosť, a tak nadišiel čas priznať si to nahlas a otvorene. To, čo nemá budúcnosť, náhle stratí aj prítomnosť; ich spolužitie teda po viac než dvadsiatich rokoch skončilo, hotová vec, akékoľvek ďalšie diskusie sú zbytočné, akékoľvek spochybňovanie neželané. Bola som čerstvo dospelá; osemnásť narodeniny som oslávila iba pár mesiacov predtým, čosi vo mne však dospelo už dávnejšie. Rozklad ich vzťahu som totiž očakávala už dlhšie. Cítila som ho, a tak som sa naň potrebovala včas pripraviť – dieťa môže byť predsa rozchodom rodičiek poznamenané veľmi bolestivo. Preto som ním vedome prestala byť.

Mama odišla na juh, matka iba o pár metrov ďalej na sever, a tak som ostala tej, ktorá mi bola bližšie. Naša rutina sa zdanlivo nezmenila, s matkou sme zotrvali v rovnakých rituáloch, varili si rovnaké jedlá, raz ja, inokedy ona; sledovali sme rovnaké televízne programy, vo voľnom čase sme navštevovali rovnaké miesta, hovorili o tých istých témach, rovnako neskoro sme chodili zo školy a z práce. Iba z niektorých vecí ubudlo, niekoľko nových zase, naopak, pribudlo. Vždy však nenápadne, aby ani náhodou nenarušili dojem, že je všetko po starom; pretože *všetko po starom* v predstavách mojej matky znamená *všetko v poriadku*. Ubudlo niekoľko piesní, takých, ktoré najradšej počúvala mama – a v ktorých preto dodnes ostala žiť. Ubudla časť predmetov na policiach v obývačke a v spálni, predovšetkým suvenírov z dovolení a výletov. Ubudli fotografie a necelá polovica zväzkov z našej knižnice. Pribudli zatmenia slnka. Ich existencia dĺžku života mojich rodičiek, mňa i celého ľudstva, samozrejme, presahuje; boli tu vždy, nezjavili sa zo dňa na deň, pre matku však nadobudli novú a nesmiernu dôležitosť. Pravdupovediac, vôbec netuším, čo

ju k nim pritiahlo, či si o nich prečítala knihu, článok v časopise alebo na internete, alebo sa jej jednej noci náhle vkradli do snov. Nech to bolo čokoľvek, zatmenia si moju matku pripútali pevne: ich dôležitosť sa rýchlo zvyšovala, postupne vyplňali čoraz viac konverzácií, ich fotografie a maľby zase vyplňali prázdne miesta na našich stenách a z mysle matky sa stával encyklopedický zdroj informácií o nich. Netrvalo dlho a *všetko po starom* nebolo. Zdalo sa však, že to matku nijakým spôsobom nerozrušuje. Všetko bolo stále v poriadku, napriek – alebo vďaka – zatmeniu slnka.

Takmer každý deň som sa domov vracala s vedomím, že sa o nich opäť dozviem niečo nové. O dátumoch tých minulých i budúcich; o miestach, kde bolo to či ono zatmenie úplné, a o tých, kde iba čiastočné alebo prstencovité; o tom, že najdlhšie úplné v nedávnej pamäti trvalo takmer celých sedem minút. Najvzrušenejšia však bola matka v deň, keď na internete objavila úplne nový svet: takým bol však iba preto, že o ňom doposiaľ netušila. O to viac bola presvedčená, že doň patrí duchom už dávno, že preň bola zrodená. Objavila komunitu ľudí, ktorí za zatmeniami aktívne cestujú, podobne ako ona majú dokonalý prehľad o dátumoch a časoch všetkých nastávajúcích zatmení a presnú mapu lokalít s najintenzívnejším prekrytím. Disponujú aj potrebným vybavením, nesmú si predsa poškodiť zrak. V tomto matka zatiaľ zaostávala, okamžite ma však informovala, že už na náprave chyby začala pracovať a všetko podstatné by mal na našu adresu v najbližších dňoch doručiť kuriér. Chcela som namietat čosi o zásobe zaprášených starých diskiet v sto rokov neotvorených škatuliach v pivnici a možnostiach ich využitia, ale jej pohoršený pohľad napovedal, že vôbec netuším, o čom rozprávam, a že nemám radšej ani pokračovať, iba sa zbytočne strápnim, a to je predsa pod úroveň

jej dcéry. *Títo ľudia*, vysvetľovala mi potom nadšene, *sú schopní vynaložiť nemalé prostriedky a precestovať krížom-krážom pokojne aj desať krajín len preto, aby mohli niekoľko minút pozorovať, ako za bieleho dňa zmizne svetlo*. Nevedela som adekvátne reagovať. Doteraz som sa nikdy nezamyslela nad tým, aké stanovisko zaujať k matkinej novej záľube. Asi by som mala byť rada, že svoj voľný čas vyplňa vstrebávaním nových vedomostí. Preto som si dala záležať, aby v úsmeve, ktorý som jej prikyvujúc adresovala, cítila dostatok jasne odčítateľnej podpory. Stále by predsa mohla celé dni a noci sedieť pred televízorom alebo, ešte horšie, bezprizorne ležať sama v manželskej posteli a iba civieť do prázdna. Fascinuje ju náhla tma na mieste svetla; nech už to znamená čokoľvek, nemám sa prečo búriť.

Potrebné vybavenie skutočne dorazilo v priebehu niekoľkých dní. Hrdo ho rozostavila v rohu kuchyne, kde pôsobilo trochu nepatrične. Zo všetkých miestností v byte sme v nej však vždy mali najviac nevyužitého voľného miesta. V rovnakom čase začala matka tráviť oveľa menej času v obývačke a oveľa viac práve v kuchyni. Trvala dokonca na tom, že bude častejšie variť, mám si vraj oddýchnuť, robím pre nás dosť, nemusím ešte aj každý druhý deň pripravovať jedlo. Veď je moja matka, ona sa o mňa postará. Zvažovala som protest, rýchlo mi však došlo, že jej vysvetlenie je iba zámienkou, skutočnou motiváciou je, samozrejme, niečo iné. Obe sme to dobre vedeli a ani jedna z nás necítila potrebu to pomenovať. Tešila som sa, že je tu niečo, z čoho má matka po rokoch nefalšovanú detskú radosť. A tak väčšinu večerov po návrate z práce trávila v kuchyni, kam si po pár dňoch preniesla aj počítač; kuchyňu máme našťastie hneď vedľa obývačky, v ktorej som sa zvyčajne zdržiavala ja, takže sme na seba videli a dokázali sa rozprávať bez toho, aby bolo nutné kričať alebo aby ktorákoľvek z nás opustila svoju preferovanú

miestnosť kvôli záujmom tej druhej. Ja som si vo voľnom čase čítala a hrala hry, ona sledovala videá o zatmení, hltala ďalšie a ďalšie informácie o tejto téme, obdivovala svoje vybavenie a snívala, ako raz vycestuje do terénu a skutočne ho otestuje aj v praxi.

Napokon ani nemusela čakať dlho, príležitosť sa naskytila už o pár mesiacov. Povedala som jej, že má šťastie, ona ma však usmernila, že o žiadne šťastie nejde, zatmenia sú predsa presne lokalizované a na sekundu vypočítané desiatky rokov dopredu. To najbližšie vraj nebude úplné, ale nebude mať od toho ani ďaleko. Nestihla som sa opýtať, kde konkrétne sa bude dať pozorovať, matka mi totiž rovno oznámila, že nám už obom kúpila letenky. Blízko to teda nie je určite. Zrejme až vtedy mi skutočne došlo, ako vážne to celé myslí; kvôli ceste si zobrala niekoľko dní dovolenky, čo v jej práci nie je ani trochu jednoduché a čo pri svojej povahe robieva iba veľmi neochotne. Ona však už mala všetko naplánované, a keď som videla, akú jej pripravovaný výlet robí radosť, začala som sa podvedome tešiť spolu s ňou. Aj tak sme spolu dlho nikde neboli. Aspoň si spoločne pozrieme nové miesto, navštívime miestne atrakcie a matka sa zároveň dočká toho, o čom sníva. Na počítači potom otvorila mapu kontinentu, chcela mi ukázať dráhu letu. Hýbala myšou po obrazovke a postupne sa po krajine presúvala z letiska neďaleko nášho mesta k cieľovej destinácii. Keď som videla, akým smerom sa vybralo virtuálne lietadlo, zmocnil sa ma zvláštny pocit. Napokon pristálo; ešte však presadneme na autobus a pôjdeme ďalšie tri hodiny. Až sem. Kurzorom ukázala na ťažko vysloviteľný názov mesta, *odtiaľto ho budeme pozorovať*, povedala, *ani neviem, ako sa to vyslovuje*. Len som prikývla a povedala, že som unavená, idem teda už radšej spať. V posteli som sa dlho iba prehadzovala s nasilu zatvorenými očami, celý čas sa

ma držal dusný nepokoj. Pretože ja výslovnosť názvu toho mesta poznám veľmi dobre.

Lenže potom sme sedeli v lietadle, akoby medzitým neuplynul ani jediný celý deň; vždy som si myslela, že čas plynie najrýchlejšie, keď nám na jeho pohybe nezáleží, keď bezstarostné dni zo zásady ubehnú v priebehu niekoľkých sekúnd. Tieto však bezstarostné neboli, práve naopak, čím viac sa blížil dátum nášho odletu a zatmenia, tým viac som sa cesty desila. Teraz tu sedím vedľa matky v zadnej časti druhej triedy a mám pocit, že som sa názov cieľovej destinácie dozvedela včera večer. Týždne mi vyplňalo neustále váhanie a uvažovanie: nevedela som sa rozhodnúť, či matke prezradím, prečo ma zistenie, kam za zatmením putujeme, tak veľmi rozrušilo. Zvažovala som všetky pre a proti, napokon som sa rozhodla, že jej nepoviem nič. Do svojej záľuby bola našťastie zahĺbená natoľko, že si na mne nič nevšimla. Toto je svet, v ktorom sa po dlhšej dobe konečne cíti dobre, hovorila som si, a ak by som jej všetko povedala, zrejme by som ho nevyhnutne kontaminovala, ako keby som jej vyliala aviváž do štvorchodovej sviatočnej večere a všetka jej snaha i nadšenie by nenávratne vyšli navnivoč. Hlásenie v lietadle nás upozornilo, aby sme sa pripútali a vypli telefóny. Ten svoj som ešte rýchlo vytiahla, a keď som si bola istá, že sa matka pozerá von oknom, rýchlo som z neho poslala jednu krátku esemesku. Potrebovala som si čosi overiť: inak by som sa počas letu od nervozity zrejme rozložila na atómy. Až potom mi došlo, že ju tak či tak posielam neskoro. Neostával čas, letuška sa nado mnou skláňala a karhavo ma pozorovala. Mobil som v poslednej chvíli prepla na letový režim, odpovede sa teda tak skoro nedočkám. Aby som sa jej konečne zbavila, prstom som ukázala na ikonku lietadla v hornej časti displeja. Zjavne však potrebovala mať posledné slovo, víťazoslávne ma

preto upozornila, že ešte stále nie som pripútaná, a vrátila sa dopredu, aby nám predviedla zautomatizované bezpečnostné predstavenie, ktoré sezónnych turistov a príležitostných pasažierov tak veľmi baví a desí zároveň.

Letový režim som vypla ani nie sekundu po pristátí. Hneď som pocítila krátky sled vibrácií: prišlo mi niekoľko správ. Teraz som si ich však pozrieť nemohla, matka patrila k netrpezlivej kategórii cestujúcich, ktorí sa k východu z dopravného prostriedku hrnú čo najskôr, hoci to znamená, že budú nevyhnutne ešte dlhé minúty bezprizorne stáť v uličke a čakať. Nepokojne sa vedľa mňa už mrvila a všemožne signalizovala, že je čas vstávať: jedinou prekážkou medzi ňou a uličkou som bola ja. V tomto som bola jej presným opakom, aj vo vlaku som vždy nechala vystúpiť všetkých ostatných a až potom sa začala zberať sama, ale túto cestu podnikáme kvôli nej a pre ňu. Dobre; budeme stáť v uličke medzi sedadlami a poslušne vyčkávať, kým k dverám pristavia pojazdné schody a pustia nás na čerstvý vzduch, aby sme sa vzápätí rozprúchlili na všetky smery. Keď sme sa konečne dostali z letiska a autobus nás odviezol do centra hlavného mesta, neprestávala som sa obzerať okolo seba. Som tu prvý raz; a predsa sa mi zdá, že ma spoza každého rohu sleduje známa tvár. Na stanici sme našli zastávku, z ktorej mal vyrážať autobus do našej cieľovej destinácie. Boli sme tu skôr, do jeho odchodu ostávalo štyridsať minút, a tak sa matka rozhodla, že si odskočí na záchod. Ja nám mám medzičasom zohnať v niektorom z miestnych rýchlych občerstvení čosi pod zub. Prikývla som. Hneď ako sa matka bezpečne stratila v chodbe staničných toaliet, nedočkavo som z vrečka vytiahla telefón. Identifikovala som zdroje vibrovania, dve esemesky a jeden mail. Mail od spolužiačky, automatické víťacie esemesky od operátora. Ale odpoveď, na ktorú som čakala, stále neprišla. V najbližšom okienku som nám

kúpila dve bagety, sebe zeleninovú, matke salámovú. Kým som pozorovala, ako brigádnik nešikovne ukladá suroviny na pečivo, pomyslela som si, že krúžky salámy vyzerajú ako tmavý mesiac v splne, biele kúsky tuku v reze štruktúry ako krátery na jeho povrchu. Matka ma predsa len infikovala.

Autobus nás vyviezol do malého mesta v kopcach. Bála som sa pocitu, ktorý sa ma pri vjazde doň zmocní, bála som sa, že sa z diaľky vynorí na horizonte podobne ako naše domovské, to vždy vidno už hodnú chvíľu pred vstupom na jeho územie. Vo výhľade mi však bránili všadeprítomné kopce, a tak mesto ostávalo ukryté, aby sa potom náhle zjavilo, jednu sekundu sme ešte boli v lese, nasledujúcu zrazu na rušnej križovatke. Istým spôsobom mi odľahlo. Krátke preľaknutie je predsa lepšie než stupňujúca sa intenzita strachu. Bála som sa postupného priblíženia: toho, ako sa jednotlivé budovy budú zväčšovať a nadobúdať konkrétnejšie obrysy, toho, ako začnú byť čitateľné nápisy na stenách, značkách aj reklamných plochách. Bála som sa ľudí v uliciach, vedomia, že nimi práve môže prechádzať hocikto; a že to bude práve *hocikto*, kto bude kráčať cez prechod vo chvíli, keď na ňom zastane náš autobus. Že sa obzrie, že očami prejde po oknách a uvidí nás, matku a mňa, a celé si to vysvetlí zle. Alebo ešte horšie: že sa stane presný opak a *hocikoho* z okna uvidí matka. Esemeska bola snahou podobným scenárom zamedziť, snahou monitorovať pohyb jednej i druhej strany a udržať ho na uzde, uistiť sa, že sa nám nepretnú trajektórie. Zo všetkých síl som chcela zabrániť, aby neželané stretnutie pokazilo matke radosť z novej záľuby. Ale pokus nevyšiel, odpoveď doteraz neprišla. Budem sa teda musieť spoliehať na šťastie. Vedela som, čo to pre mňa znamená. Dni plné stresu, neustáleho obzerania sa, nervózneho kontrolovania tváří na lavičkách,

v kaviarňach, reštauráciách a obchodoch, aby som v najhoršom mohla matku rozptýliť, upriamiť jej pozornosť inam, nasmerovať ju do vedľajšej ulice, rýchlo ju pred všetkým ukryť; prišla sem kvôli zatmeniu slnka, vďaka nemu znovu ožila, a takýto stret by jej nový život spojil so starým, otvoril rany, o ktorých nehovoríme, a nenávratne všetko pokazil. A predsa: azda niet väčšej irónie, než že je to práve tu, na juhu, kde bude zatmenie najväčšie a kde ho možno najlepšie pozorovať; tu, v bezvýznamnom malom meste pod kopcami, kam sa po skončení spoločnej etapy života presťahovala moja mama.

Mala som šťastie: matka svoje bádateľské nasadenie plne sústredila na zatmenie, netúžila preto ani po skúmaní nového miesta, ktorým by za iných okolností nepochybne rada vyplňala chvíle čakania. Väčšinu času preto trávila na hotelovej izbe, neustále dokola starostlivo kontrolovala vybavenie, na internete overovala informácie, tie najpodstatnejšie prepisovala do koženého zápisníka. Minúty a sekundy začiatku i konca, súradnice najvhodnejšieho miesta, *nesmieme na nič zabudnúť, jav je prchavý, trvá len chvíľu, na miesto preto vyrazíme s niekoľkohodinovým predstihom*. Občas bola hladná alebo zatúžila po káve, ale ja som sa pripravila vopred, vyzbrojená zámienkami, že som si o miestnej gastronómii všetko naštudovala, že najlepšie espresso majú aj tak v kaviarni hneď vedľa hotela a že sa predsa musí sústrediť na prípravu, nech to teda nechá na mňa, po jedlo aj kávu skočím a donesiem jej ich priamo na izbu. V matke zvíťazila pohodlnosť, okrem toho bola až príliš pohltená očakávaním, takže nenamietala. Podarilo sa mi tak zaistiť, že ku kontaktu celý čas nedošlo, všetko je tak, ako má byť, všetko je v poriadku, zvládneme to, pozrieme si zatmenie, ďalší deň ráno sa zbalíme a opäť odcestujeme bez toho, aby sa matka vôbec dozvedela, v koho novom domovskom meste sa práve

ocitla. Veci potom naozaj išli hladko, v presne určený čas sme si zobrali taxík a vyrazili na okraj mesta, odkiaľ sme pokračovali pešo. Náš cieľ bol vrchol jedného z kopcov, dostatočne ďaleko od svetelného smogu mesta, ktoré sme zanechali za chrbtom. Dostatočne blízko oblohe: tu mohla byť matka najbližšie svojej vytúženej náhlej tme. Bola to takmer trojhodinová túra, obe sme dychčali, v posledných mesiacoch sme sa hýbali len málo, no napokon sme to zvládli, na mieste sme si rozložili deky a všetko potrebné vybavenie, z termosky sme si obe naliali slabý hotelový čaj. Obloha bola jasná, vzduch nezvyčajne teplý. Podmienky ideálne. Ostávalo už len čakať.

Do obrazu slnka začal mesiac vstupovať sprava. Postupne z neho prekryval čoraz viac, slnko nadobúdalo tvar polmesiaca a ďalej sa zužovalo: je zvláštne, ako pri zatmení prevezme práve vzhľad toho, čo ho prekryva. Viac než zatmenie samotné som však pozorovala matku. Nič nehovorila a vôbec sa nehýbala, dianie na oblohe sledovala natoľko sústredene, že takmer ani nedýchala. Svetlo slablo, naše tiene i tiene vecí okolo nás mali čoraz ostrejšie kontúry. Napokon prišla chvíľa, na ktorú matka čakala; zatmenie sa dostalo do najintenzívnejšej fázy. Zo slnka ostával iba úzky výrez, obloha stmavla. Opäť ma prepadol zvláštny nepokoj. Z matky však, naopak, vyžaroval nekonečný pokoj: zdalo sa mi, že skutočne žiari, že v prítmí, ktoré nás obklopilo, odrazu sála vlastným svetlom. Ten výjav ma upokojil; táto fáza má predsa len pár minút, potom sa slnko začne opäť vynárať. Nech si ich teda užije naplno. Lenže minúty ďalej plynuli a nič sa nemenilo. Na oblohe čosi zastalo. Slnko alebo mesiac, ktorý ho prekryval. Nie: zastalo jedno aj druhé. Nič sa už ďalej nehýbalo. Myslela som si, že sa mi to zdá. Že čas iba v neštandardnej situácii opäť plynie inak a v skutočnosti prešla iba krátka chvíľa. Z vrecka som vytiahla telefón,

zdalo sa mi nepatričné, dokonca nevhodné, keď do prítmia odrazu zasvietila jeho obrazovka. Jas som rýchlo stiahla na minimum, pozrela som sa na hodinky a telefón opäť schovala do vrecka. Krátka chvíľa však stačila na to, aby som sa presvedčila, že mám pravdu. Zatmenie malo dávno skončiť. Presný moment jeho konca mi matka opakovala toľkokrát, že som ho poznala naspamäť. Ale ten bol už za nami a na oblohe sa nič nemenilo.

Zmätene som sa pozrela na matku. Ani ona sa nehýbala. Stále sústredene sledovala oblohu. Zvažovala som, že ju oslovím, že sa jej opýtam, čo sa deje, rýchlo som to však zamietla. Neviem, kde sa vo mne vzala tá istota, no bolo mi jasné, že ju nesmiem rušiť.

Bezprizorne som vedľa nej sedela. Čas som skontrolovala ešte niekoľkokrát. Prešla polhodina, potom hodina. Dve. Nič sa nezmenilo, slnko aj mesiac ostali nehybné, prekryté v stále rovnakej polohe. Priestor okolo nás ostal ponorený v prítmí. Rovnako nehybná a pokojná ostala aj matka. Sedela, sledovala zatmenie. A čakala. Alebo možno nečakala vôbec na nič.

Chvíľu mi trvalo, kým som si uvedomila, že je odhodlaná zotrvať. A že mi neprináleží protestovať. Opatrne som jej položila dľaň na rameno. Jemne som ju pohladila a bez slova som odišla. Zostúpila som z kopca a celé hodiny kráčala ďalej cez mesto a tmu. Pešo som prišla až naspäť na hotel. Ticho som si pobalila veci. Telefón, ktorý som mala stále vo vrecku, sa náhle ozval, dorazila odpoveď.